

ÁRNYÉK

FEMINISTA FOLYOIRAT

Megjelenik egyelőre minden hó 5-én :: ::

Ara 20 fillér

Előfizetési ára: egész évre 5, félévre 2.50 K

Magyarország asszonyai, egyesüljtek!

Minél hosszabb ideig tart a háború, annál szűkebbre szorul körülöttünk a határ; annál nehezebben tudunk érintkezésbe jutni azokkal a külföldi munkatársainkkal, akik velünk együtt dolgoztak az emberi faj jövő fejlődése érdekében a nő felszabadításáért, befolyásának legális érvényesítéséért; de annál szorosabbra kell fűznünk azt a kapcsolatot, amely Magyarország asszonyait fűzi egymáshoz; annál erélyesebben kell odatörekednünk, hogy minden magyar nő tudatában legyen, — bármily mostoha viszonyok közé sodorta is sorsa azoknak a jogoknak, amelyeket a férfi-alkotta törvények is megadnak neki; viszont ne feledkezzenek meg a jobb Helyzetben levők azokról a kötelességekről, amelyek náluk szerencsétlenebb testvéreikkel szemben terhelik.

A magyar nők nagy többségét az egész háború folyamán a buzgó segítség komoly törekvése jellemezte; becsületükre válik, hogy a gyűlölködés szellemét külföldiekkel szemben nem sikerült bennük fölkelteni az uszítás semmiféle fondorkodásával. A szenvedő idegennel szemben könyörületes, testvéri magatartást tanúsítottak.

Ezek a jelek remélnünk engedik, hogy mihelyt elül a pusztítás vihára, újra érvényesülhet mindaz a meleg testvéri szeretet, tevékenység válik a solidaritásnak az az erős érzése, amely az egész világ hatalmas asszonyait évtizedek óta egymáshoz fűzi.

Csak annak nem láttuk még sok jelét, hogy egy, — mással szemben a bizalomnak, a megértésnek, a testvéri érzületnek azt a fokát mutatnák, amely a most oly nagyfontosságú együttes munkát egységessé, szervezetté s ezzel fokozottan eredményessé tehetné.

Még mindig párhuzamos tevékenység folyik a szociális munkának csaknem minden terén; tájékozatlanság uralkodik ennek folytán arra nézve: mit nyújt az állam, mit az egyes község, mit a társadalom azoknak, akik nemcsak szívük vérét ontották, nemcsak életük boldogságát veszítették, de megélhetésük gazdasági alap-

jával is szegényebbek lettek e háború folytán. Fokozottan fenyeget az erők szétforgácsolásának veszedelme most, mikor külön-külön telepeken, apró csoportokban készülnek megvalósítani a hadiárva fölnevelését; ez centralisatio nélkül csaknem lehetetlenné teszi, hogy mindegyikük a testi és szellemi fejlődésének megfelelő környezetbe jusson.

A centralisatio eszméje, sajnos, nem bizonyult nálunk keresztülvihetőnek. Arra kell tehát törekedni, hogy legalább az alapelvek egysége legyenek. Azon kell lennünk, hogy a munkapiac ismerete alapján válasszanak foglalkozást, a kenyérkeresetre szoruló lányok és asszonyok, a modern pedagógia elveinek megsértése nélkül adják meg az árva nevelését, ki nem közösítve őket a társadalom nagy egészéből, el nem idegenítve őket a velük egykorúak vidám társaságától.

Az alapelvek leszögezésére törekszik az a
feminista kongresszus,

amelyet pünkösdi közgyűlésével kapcsolatosan rendez a Feminista Egyesülete és amely programjába főképp 3 irányú munkát tűzött ki:

1. A nő munkájának beállítása a gazdasági élet mjmndem ágába.

2. Az anyának és gyermekének biztosítása a nyomorúság és betegség hatásai ellen.

3. Az irányítás és megóvás e munkájának szervezése.

Mindenkinek, aki a békés kultúr munka harcosának érzi magát, részt kell vennie ezen a tanácskozáson, hogy látókörjének szélesítése, részletes tájékoztatás szerzése útján fegyverkezzen annak a tengersok nehézségnek leküzdésére, amely a ma és a holnap küzdő asszonya elé tornyosul, mikor önmaga vagy szükségét szenvedő asszony testvérei számára utat keres egy kevésbé szomorú, kevésbé lesújtó jövő felé.

Legyünk hát ott a feminista kongresszuson mindannyian akik újjá óhajtjuk építeni egy letűnt szebb világ elpusztult gazdasági és szellemi értékeit egy nálunk boldogabb új nemzedék számára, amelyet meg kell óvnunk ideáljainak a mieinkéhez hasonló összeomlásától!

A nő munkája a háború után.

Írta: Hellmut v. Gerlach (Berlin).

A háború alatt nem készül foglalkozási statisztika; milyen kár! Ezért nem lehet majd pontos számadatokkal megállapítani a női munka méreteit a háború alatt, hanem csupán egyes konkrét tapasztalatok és általános megfigyelések állnak majd rendelkezésünkre.

Kétségtelen és nem is vitatja el senki, hogy a női munka óriás mértékben elterjedt a háború alatt és mindjobban terjed a háború további tartamának minden egyes napjával. Alig van egyetlen ága a közgazdaság szétágazó fájának, amelyben most nőt ne találunk. Ahol már a háború előtt is működött, ott fokozott mértékben szerepel; új foglalkozások egész sora nyílt meg előtte, még olyanok is, amelyekbe állítólag »természeténél fogva« nem juthatott régebben. Nemcsak függő, de vezető állásokban is helyettesíti a férfit; lebecsülták mind az ipartörvény, mind az előítéletek sorompóit. Ott látjuk az olvasztó kemencénél, a maszatos útépitési és földmunkánál, a veszedelmes vasúti szolgálatban, a városi villamos vasutakon, a kocsikabán; a vagyonőrök társulat szolgálatában, mint az éjszakai biztonság őreit; helyettesíti hadbavonult férjét az üzlet vagy a műhely vezetésében; a mezőgazdasági üzemekben már szinte rendszerré vált a női vezetés.

Nem volnánk őszinték, ha azt állítanók, hogy mindenütt sűrűlőds és zavar nélkül ment végbe a nő bevonulása a férfiak munkaterére. A gyakorlott férfit a készületlen asszony nem pótolhatta teljes mértékben — nem azért, mert nő, hanem mert nélkülözötte a tervszerű előkészítést és a gyakorlatot. De az ilyen hatalmas, természetes gátlások ellenére is meglepő simán ment végbe az átmenet a férfi munkájából a nőéhez. A nagyközönség már alig veszi észre, hogy nők szolgálják ki igen sok helyen, ahol régebben férfiakal volt dolga. A nagy gépezet nyugodtan jár tovább, mert az asszonyok éppen oly mértékben mutatkoztak alkalmazkodásra és munkára képeseknek, mint azt mi feministák mindenkor állítottuk.

Ezt elismerték illetékes és semmiesetre sem a nők javára elfogult helyről is. Mikor pl. az első 300 postakocsis szolgálatára nézve elegendő tapasztalat állott rendelkezésre, a birodalmi postakezelőség hivatalosan tette közzé, hogy annyira beváltak, hogy további női személyzet is alkalmazható. Persze, kritikában sem volt hiány; meglepetésünkre ez a kritika éles volt még nők részéről is. Akadtak egyes női utasok is, akik a saját barátságatlan szavakkal támadtak a női kalauzok ellen. De aki elfogulatlanul olvasta ezeket a kritikákat és egybevetette saját tapasztalataival: kénytelen volt beismerni, hogy vagy az átmeneti állapot természetes következményeiről, vagy olyan általános emberi fogyatékoságokról volt szó, amelyek éppen oly gyakran fordultak elő régebben egyes férfikalauzoknál, mint most egyes kalauzoknál.

Egy bizonyos: ha a nők nem töltötték volna ki oly gyorsan és átlag oly megfélemlően azokat a hézagokat, amelyek sok millió férfi hadbavonulásából származtak, gazdasági életünk nemcsak fennakadt, de valósággal összeomlott, megszűnt volna.

Ez elsősorú szolgálat, amelyet a nők követelés gyanánt könyvelhetnek el. Lássuk, hogyan viszonyozza a közösség a nők e nagy szolgálatát?

Ebben a tekintetben ugyanoly szomorú a helyzet,

mint régebben, béke idején. Azt a magától értetődő elvet, hogy egyenlő munkaért egyenlő díjazás jár, még mindig felfüggesztik, ha nőről van szó. A nőket a háború alatt is nemcsak absolute, de relative is rosszabbul fizetik, mint a férfiakat. Más szóval: ahol egy nő teljes mértékben helyettesíti a férfit, korántsem részesül annak teljes fizetésében; ha munkateljesítménye a férfiénak pl. háromnegyede, legfőlegb fizetésének kétharmadát, még többször csak felét kapja. Vajjon mi okozza, hogy még ma is, mikor el sem lehetnénk a nők munkája nélkül, a munkapiacon mégis ilyen elvszerűen mernek rosszabbul bánni Velük, mint a férfiakkal? Első sorban persze maguk a nők az okai. Túlságosan igénytelenek. Rosszul értelmezett hazafiságból tartózkodnak igen sokszor attól, hogy sürgessék munkájuk megfelelő díjazását. De mindenképpől készületlenül találta őket az új helyzet. Nem voltak szervezettek, nem rendelkeztek sem szakszervezeti, sem politikai iskolázottsággal.

Innen származnak a háború alatt szerzett szórnom tapasztalatok, amelyek kevésbé reményteljes kilátást nyújtanak a háború utáni időre nézve. Annyival inkább, mert akkor majd ismét nélkülözhetőknék vélik az asszonyokat, akik nélkül ma el sem lehetnénk.

Sydow porosz kereskedelmi miniszter egy legutóbb kibocsátott rendeletében a következőket mondja: »Amennyire örvedetes, hogy a kereskedelmi üzemekben a háború alatt asszonyok és leányok eredményesen működtek közre a gazdasági élet fentartásában, nem szabad megfélemlenünk arról, hogy nagyrészk nem számíthat majd állandó foglalkoztatásra, mert a békekötés után a harctérről visszatérő férfimunkaerők újból elfoglalják régi állásukat.«

Van a rendeletnek egy üdvös része is, amely a nyereszkedésen alapuló kereskedelmi magániskolák növendékeinek számát korlátozza. Megfontolásra ajánlja azt az indítványát, hogy a magániskolák ne vehessenek fel több növendéket, mint ahányat 1914. áprilisban kimutathattak.

Látjuk, hogy törekszenek hivatalos részről elejét venni annak, hogy a női munkának a háború után nagyobb szerep jusson, mint volt azelőtt. Fenn kívánják tartani a férfiak számára mindazt a munkát, amelyet azelőtt végeztek. Semmi szín alatt sem kívánják a férfi és a nő munkájának szabad versenyét. A nő megtette kötelességét, a nő mehet!

Magánemberek, még nők részéről is, sokszor hallotunk hasonló nyilatkozatokat; természetesnek tartják, hogy a nők a háború alatt betöltött helyeket ismét minden ellenállás nélkül átengedjék a férfiaknak.

A háború után nem lesz könnyű feladatuk azoknak, akik másképp gondolkoznak a hivatásos női munka állandó szükségéről; mindenfelől ellenállásokat kell majd leküzdeniük.

A kormányokat első sorban az a gondolat hatja majd át, hogy a hazatérő harcosoknak munkaalkalmat biztosítsanak. Sok magasrangú hivatalnok, mint megcsontosodott antifeminista, azon aggódik, hogy a nők állandó foglalkoztatása csaknem valamennyi pályán okvetlenül elősegíti idővel a nők választójogának megvalósulását. Ezért gondolják: principiis obsta!

A parlamentek előtt mindenkor fontosabb a férfiak kívánságainak teljesítése. Hiszen a nők nem választók.

A férfimunkás — eltekintve egyes altruista és különösen felvilágosult kivételektől — kényelmetlen versenytársat lát az asszonyokban. Aligha lesznek nagy

tömegükben hajlandók arra, hogy segítsék a nőt »a munka jogáért« folytatott küzdelmében. Inkább ellenkezőleg! Hiszen a világot az önzés kormányozza.

A munkaadók egy része — természetesen önzésből — rokonszenvezik majd a nő munkájával. Némelyikük szívesen látja a nőket, mint bérlenyomókat, akik igénytelenségükkel lehetővé teszik a férfiak bérköveteléseinek visszaszorítását. De nagy szerencsétlenség¹ volna a nőkre nézve, ha magukévá tennék a munkaadók bizonyos köreinek ezt az észjárását. A nők politikai egyenjogúsításáért folyó küzdelmet a munkások és alkalmazottak körében mi sem károsítja oly nagy mértékben, mint az a tény, hogy a nők munkája hozzájárni az alacsony munkabérek fentartásához. Mi sem lehetne azért végzetesebb a nőkre és a felszabadításukért vívott küzdelemre nézve, mint ha mindenáron, éhbérek mellett is, próbálnának tovább dolgozni. Szervezettségük egész erejével, képzettségük folytonos emelésével szívós küzdelmet kell folytatniuk a férfiakéval egyenlő díjazásuk érdekében.

Világos, hogy a nő munkájára nézve szomorúak a kilátások a háború után. Ha még sem vagyok teljesen pesszimista, ennek oka abban keresendő, hogy a nők háború alatt végzett munkájának elismert eredményétől önértékük fokozódását remélem, mert fogalmat szerezhetek arról, hogy munkájuk mekkora értéket jelent a társadalom számára. Nagy részük nem fogja többé eltúrní a háború után azt a bánásmódot, azt a lebecsülést, amelyben eddig része volt.

Közbe kell lépniük a női jogok kipróbált harcosainak, ők tudják, hogy a hálának a közéletben semmiféle szerepe sincs. Példátlan illúzió volna, ha azt képzelnék, hogy a nők a háború után valamilyen jutalomban részesülnek azért a közérdekű tevékenységért, amelyet oly derekasan folytattak. Szó sincs róla: csak úgy lehetséges a haladás, ha kieresztésükre elegendő hatalommal rendelkezünk. A nőknek szervezkedniük kell és politikai iskolázottságot kell szerezniük, hogy megállhassák helyüket a munkapiaccon. Mindaddig az önkény pusztá tárgyai, míg nem válnak a törvényhozás részeseivé.

Választójog nélkül lehetetlen a női munka olyan szabályozása, aminőt a nőknek követelniük kell!

Brieux a nő helyzetéről a háború után.

A két nem közötti viszonyt tárgyaló drámáit világhírű írója a »Journal de Paris« hasábjain elmélkedik e viszony kialakulásáról a háború után. Különösen érdekesek elmélkedésének következő részei:

A harctérről hazatérő katonát akárhányszor e szavakkal fogadja majd a nő, aki gazdasági munkájában helyettesítette: »Megszoktam a háború alatt, hogy: magam keressék kenyeremet; bebizonyítottam, hogy munkám megfelel a követelményeknek. Nem nélkülözhetem többé azt a cselekvési szabadságot, amelyet keresetem biztosít.« A férfi ezt veti majd ellene: »Végtelenül sokat szenvedtem. Éppen szabadságomért és munkámért küzdöttem. Engem illet ez a hely; te csak ideiglenes helyettesítésemre voltál hivatott.« Mindkettőnek igaza van és éppen ezért elkeseredett harc fog kitörni közöttük.

A nő a háború tartama alatt gyakorlati ügyességet, józan belátást és bátorságot tanúsított; bebizonyí-

hogy meg tudja fogni a dolog végét, akár a férfi.

Senkinek sincs joga ezt a nőt kifogásokkal elutasítani, ha azt követeli, hogy választójogot kapjon és így beleszólhasson a közös javak kezelésébe. Eppen úgy fizet adót, mint a férfi; ami pedig a véradót illeti, csupán arra az üres helyre kell mutatnia, amelyen fia ülhetne. Nyugodjunk bele, mert nem tehetünk egyebet; megdőlt minden érv, amelyet a nőmozgalom ellen felhoztak.

A mai nő belekóstolt a tiltott gyümölcsbe, amelytől nem a jó isten, hanem a jó — férfi tartotta vissza. Ma már tudja, mire képes. Tudja, hogy koránt sincs oly mértékben a férfira utalva, mint azt eddig elhittették vele. öntudatosává vált; még kissé csodálkozva kérde: »Hát nem is vagyok olyan buta, olyan gyöngé, olyan esztelen, olyan »mindenre képtelen«, aminőnek mindig fel akartak tüntetni? Más utak is nyitva állnak hát előttem, nem csupán a házasság...« És bármit mondjanak is az anyaságról: az az asszony, aki meg tud állani a saját lábán, jogot szerzett rá, hogy maga válassza meg gyermeke apját. Erről a jogról épp oly kevésbé akar majd lemondani, mint a többiről, amelyet ebben a szörnyű időszakban szerzett; épp oly kevésbé akarja majd újból felvenni a szolgaság láncát, mint letenni a tisztséget, amelynek új jogait köszönheti.

Végül a férfi magatartására nézve ad Brieux tanácsokat:

»A férfi mondjon le végleg az iszákosságról. Becsülje meg az asszonyt és ne lásson benne gyöngé, tehetetlen, engedelmeskedni köteles lényt Szakítsanak a hozomány; undorító szokásával. Ne akkor nősüljön a férfi, ha már kitombolta ifjúságát és pihenésre vágyik, hanem fiatal korában; együtt küzdjenek a házasársak és együtt élvezzék a siker örömét.

Az anyák oltsák fiaikba a nők iránti tiszteletet és ne nyugodjanak, míg a testi vagy lelki nyomorúság csak »gy nőt is arra kényszerít, hogy önmagát eladja.«

Értesítés.

Tisztelettel értesítem a NŐ olvasóit, hogy iparművészeti műtermemet egy kisebbszerű kiállítás keretében nyitom meg. Megtekinthető naponta (vasárnap kivételével) 10-12-ig, 3-7-ig, hogy a szíves érdeklődők tájékozást nyerjenek működésem irányáról. Haris-köz 1. sz. III. emelet ajtó 2.

Kardos Böske

Ellen Key a háborúról és a nőkérdésről.

A svéd választójogi nőmozgalom hivatalos lapja, a »Rösträll för kvintior« körkérdést intézett kiváló egyéniségekhez arról a befolyásról, amelyet a világháború a nő társadalmi helyzetére és politikai egyenjogúsítására előreláthatólag gyakorolni fog.

Ellen Key válaszából kiemeljük a következőket:

»A jelenlegi háború igazolja a nők összes követeléseit.

Első sorban azt, hogy külső akadálynak nem szabad a nőt kizárnia a munka semmiféle teréről. A világháború következtében ez a kérdés már nem is vitatható, mert hiszen az asszonyok milliói bizonyultak használhatónak és ügyeseknek olyan munkakörök egész sorában, amelyek azelőtt a férfiak számára voltak fentartva.

A feministák mindenkor egyenlő munkáért egyenlő díjazást követeltek. Most, mióta sok millió asszony kénytelen családját eltartani, evvel a követeléssel szemben nem lehet elvi kifogást emelni. Ezek közül az asszonyok közül nagyon sokan fognak megmaradni jelenlegi munkakörükből; viszont számos úgynevezett »női« foglalkozást el fognak árasztani azok a férfiak, akiket a háború alkalmatlanná tett eddigi foglalkozásuk folytatására.

Reméljük azonban, hogy egy tekintetben nem fog megváltozni a férfiak és nők között eddig fennálló munkamegosztás: hogy a nők, akik életet adnak, erejüket annak megtartására fogják fordítani, nem elpusztítására.

Akik a nőt nem tekintik csupán katonák anyjának, azok a jövő fejlődés feltételét abban látják, hogy a nők határozottan vonakodnak nagyszámú utódokat világra hozni, hanem inkább azok minőségét igyekeznek javítani; ugyanakkor pedig mind erélyesebben követelik azt a jogot, hogy résztvehessenek a politika irányításában, mert attól függ fiaik és leányaik boldogulása.

Egy bizonyos: a nők választójogának: csak úgy lesz értéke a világ fejlődésére nézve, ha felül, iudnak emelkedni azokon a nacionalista szenvedélyeken, amelyeket a háború felkorbácsol. Helyesen mondja egy német író: a nőm o z g alomnak a békét kell szolgálnia, vagy meg kell szünnie.

Közlö: Lefflerné Liljenkrantz Signe.

Berkesné Máté Mela Toraaikolája V., Zoltán-utca 12, félemelet. (III-ik évfolyam.) Egyes és csoportos oktatás gyermekek (fiúk és lányok 3 éves kortól) és nők számára. Légzőgymnastika-testfejlesztés. Aesthetikus zenés torna. — Svéd gyógytorna és massage Lotten Ohlson működésével. Dolgozó nőknek esti tanfolyam mérsékelt árban. Telefon 37-48.

A hágai nemzetközi nőkongresszus évfordulója.

Az áhítat és lelkesedés ma oly ritka óráinak egyike volt az, amelyet a Feministák Egyesülete ennek az évfordulónak megünneplésére szánt. A régi képviselőház termét megtöltő lelkes közönség zajos tetszéssel adózott a program minden pontjának; meleg rokonszenvvel hallgatta a két ifjúsági előadót: Szabados Piroskát, a kolozsvári Nemzeti Színház tagját, aki Pásztor Árpád, Dutka Ákos és Babits Mihály alkalmoszerű verseit adta elő és Jemnitz Jolánt, aki a feminista ifjúság nevében fogadta meg, hogy a béke érdekében kiküzdik a nő teljes polgárjogát.

A kitörő együttérzés vihara fogadta G r o á k Ödönné ünnepi szónoklatát, amelyben az öntudatos asszonyok végtelen keserűségének, az emberélet oktalan és céltalan pusztításán érzett sajtó fájdalmának és annak a meggyőződésének adott kifejezést, hogy a nő teljes politikai felszabadítása fog véget vetni a történelem háborús korszakának; ez lesz garanciája annak, hogy az utolsó háború szörnyűségeinek tanúja a mai nemzedék.

Utána Glücklich Vilma méltatta a nők eddigi munkáját a béke érdekében, különösen a hágai kongresszusnak és a határozatai alapján 20 országban megindult akciónak jelentőségét.

Végül Szegvári Sándorné olvasta fel a következő határozati javaslatot, amelynek indokolását lapunk más helyén közöljük:

1. A Feministák Egyesülete keresse meg az Állandó Béke Nemzetközi Nőbizottságát: avval a kéréssel, hogy az Állandó Béke 20 országban szervezett Nőbizottságai sürgönyben forduljanak az Amerikai Egyesült Államok elnökéhez és a német kormányhoz, kérve a közöttük keletkezett konfliktusnak a hágai békebiróság elé utalását.

2. Intézzen átiratot a Választójogi Világszövetség elnökségéhez és Nemzeti Szövetségeihez; szólítsa fel arra, hogy mindannyian ugyanabban az előre megállapított időben küldöttséggel járuljanak kormányaik elé; kérjék a hadviselő országokban a béketárgyalások lehetőségének megadását, a semlegesekben a kormányok közbelépését a béke érdekében.

3. Forduljon mindazokhoz a nemzetközi szervezetekhez — közöttük az újságírókéhoz is — amelyek legalább részben ma is működnek¹ és kérjék fel azokat hasonló irányú akció megindítására.

Az ünneplő közönség az indítványokat egyhangúlag elfogadta.

A Feministák Egyesületének vidéki fiókjai és lelkes tagjai az egész ország minden vidékéről sürgönyök, és átiratok egész seregében üdvözölték az ünnepi gyűlést és csatlakozásukat jelentették a hágai kongresszus határozatai alapján folyó munkához.

Az egyesület ezen az utón mond köszönetet a szíves, bátorító, munkaerejét fokozó lelkes üdvözlésekért.

Kössön hadibiztosítást

az Augusztia gyorssegélyalap hadibiztosítási osztályánál.
Felvilágosítást ad az igazgatóság: Budapest V., Vilmos
császár-ut 72. sz. Telefon-sz.: 118—44.

Babits Mihály a békéről.

Én nem a győztest énekelem,
sem a nép-gépet, a vak hőst,
kinek minden lépése halál,
tekintetétől ájul a szó,
kéznyomása szolgaság,
hanem azt, aki lesz, akárki,
ki először mondja ki azt a szót,
ki először el meri mondani,
kiáltani, bátor, bátor,
azt a varázsszót, százezrek
várta lélekzetadó szent
embermegváltó, visszaadó,
nemzetmegmentő, kapunyitó,
szabadító drága szót, ¹
hogy elég! hogy elég! elég volt!
hogy béke! béke!
béke! béke már!
Legyen vége már!

Aki halott, megbocsát,
ragyog az ég sátra,
testvérek, ha tul leszünk,
sohse nézünk hátra!
Ki a bűnös, ne kérdjük,
ültessünk virágot, [<]
szeressük és megértsük
az egész világot!

(Töredék »Húsvét előtt« című költeményéből, a »Nyugat« nyomán.)

Világ asszonyai, emeljétek fel szavatokat!

Írta: Szegvári Sándorné.

Az egész kultúrvilág politikai alapon szervezett asszonyai ma elérkezettnek látják azt a pillanatot, hogy szavukat közös elhatározás alapján hivatalos formában intézzék az országok kormányaihoz.

Az a kataklízis, melybe a politika a mi közreműködésünk nélkül és mindig hangoztatott erkölcsi és jogi fel fogásunk ellenére sodorta az emberiséget, valósággal felforgatta a világot: milliószámra öli és kinozza az egyéneket, népeket tapos el, a faj életerejét fenyegeti, összezúzza a világ gazdaságot. Szörnyűséges módon bizonyította be régi igazunkat: hiányzik a nemzetek és a világ politikai életéből az anya gondoskodó és fajfentartó energiája.

Ma már a leghatalmasabb nemzetek, míg egyfelől nagy harctéri eredményeket értek el mind szárazon, mind tengeren, másfelől igen jelentékeny veszteségeket is szenvedtek.

A nagyobb nemzetek között nincs egy sem, amely ne mutathatna rá a hősiesség és kitartás meglepő példáira; nüics egy sem, amelyről elfogulatlanul ítélve, azt lehetne mondani, hogy nem bírja — katonai nyelven beszélve — a háborút még hosszú ideig folytatni.

Három kis országot, mely a háború előtt szabad és független volt, eltiport a háború. De az ő szerencsétlenségük még katonai szempontból ítélve, sem jelent megaláztatást, mert hatalmas nagy országokkal álltak szemben és vesztüket nem a nép hitszegése, árulása, vagy gyávasága okozta, hanem szerencsétlen földrajzi helyzetük és kormányaik elhibázott politikája.

Függetlenségük és jogaik helyreállítását sokkal bizto-

sabban várhatják a béketárgyalások határozataitól, mint egy idegen katonai hatalom segítségétől.

A nagy nemzetek között pedig már nem áthidalhatatlanok az ellentétek. Csak rá kell mutatnunk Asquith angol miniszterelnök és Bethmann-Hollweg német birodalmi kancellár áprilisban tartott parlamenti beszédjeire, melyeket mindenki ismer.

Kell, hogy az emberi jóakarát, amely remélhetőleg nem halt ki egészen, áthidalja az ellentéteket. Hisz ezek oly csekélyek azokhoz az áldozatokhoz képest, melyeket a háború poklának csak egy fölösleges nappal tovább folytatása igényel. Azok után, amit az egész világ előtt hivatalos formában elmondottak, a döntő faktorok nem fogják többé vállalhatni a felelősséget emberéletek ezreinek további elpusztításáért!

Mikor pedig a militarisztikus veszedelem letöréséről, a tengeri anarchia megszüntetéséről beszélnek, csak azt felelhetjük: az ördögöt nem lehet Belzebubbba kiűzni; csak az igazságosságon alapuló nemzetközi jog uralma fogja az anarchiát megtörni szárazon és vízen, de sohasem militarisztikus eszközök.

Egy évszázaddal ezelőtt csaknem egész Európa szövetkezett Napóleon militarisztikus hatalmának letörésére militarisztikus eszközökkel. De csak Napoleon tűnt el. A militarizmus porladozó csontjaiból oly fenyegetővé nőtt, amilyenek a világ eddig sohasem ismerte.

Ha tehát ma a semleges hatalmak a nemzetközi jog már fennálló szabályait és az emberiséget kívánják megmenteni, vessék latba befolyásukat a béke érdekében és ne fenyegezzék az emberiséget újabb háborús beavatkozással. Jgy sokkal hathatósabban védik mind a nemzetközi jogot, mind állampolgáraik életét.

A béketárgyalások legnagyobb nehézségét az annexiók kérdése képezi, de ma már erre nézve is tisztultak a nemzetek. Ennek hatalmas bizonyítéka Andrássy Gyula gróf húsvéti cikke a Neue Freie Presse-ben »Jó és rossz béke« címen; ebben többek között a következőket mondja:

»A mi küzdelmeink célja nem hódítás volt. Az ország határainak kiterjesztése (győzelmes háború után is csak ott kívánatos, ahol a kérdéses országrész lakossága rokonszenvez a hódító országgal, ahol a csatlakozást felszabadulásnak tekintik.

De egy országrészt a lakosság érzelmei ellenére elszakítani az egészből, amelyhez eddig tartozott, ez egészen más jelentőségű dolog. Evvel kihívják a megcsontított országok gyűlöletét és boszúvágyát«

Belső ellenségeket szereznek; ezek gyöngítik a hadsereg megbízhatóságát és állandóan veszélyeztetik a belső békét és fejlődést«

Épp ily határozottan utasítja vissza Andrássy Gyula egész ellenséges országok meghódításának gondolatát is.

A világ gazdaság kérdései, kereskedelmi és közlekedésügyi kérdések és érdekellentétek kiegyenlítése igen hosszadalmas, bonyolult tárgyalásokat fognak szükségessé tenni; de szükségtelen a háborút ezek alatt tovább is folytatni.

A háború pusztításai emberéletben, egészségben és gazdasági javakban mindenütt degenerációval fenyegetik a következő nemzedéket. Ezzel szembeszállni, megküzdeni a kormányok feladata lesz.

A felelős vezető férfiak talán meg fogják gondolni, hogy e tekintetben nem elég az asszonyoktól követelni, hogy gyermekeket szüljenek, hanem gondoskodni kell arról, is, hogy az asszonyok egészséges gyermekeket hozhassanak a világra és hogy ezeknek legyen is mit enniük, legyen ruhájuk és cipőjük, amit fölvegyenek.

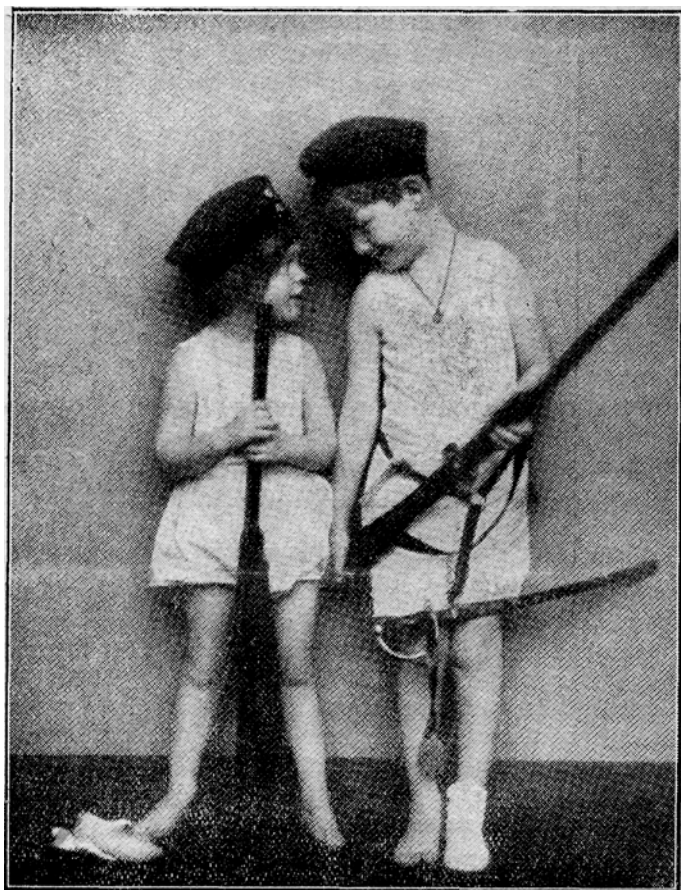
Mi asszonyok, akik megtört szívvel áldoztuk fel legdrágább kincseinket: fiainkat, hitveseinket; mi, akik minden erónket felkínáltuk, hogy pótoljuk a hadbavonult férfiak munkáját; mi, akik a háborús gyűlölet közepett a szeretet munkáját végeztük, a szeretet és az emberiség eszméit ápoltuk és fentartottuk; akiktől azt várják mindenfelé, hogy határtalan véráozatok árán pótoljuk mindazt, amit a férfiak emberéletben elpusztítottak: a világ öntudatos asszonyai és anyái, kérjük, követeljük, hogy az országok kormányai hallgassák meg, fontolják meg szavainkat.

Mit akarnak?

Írta: GRÓF TELEKI SHNDORNÉ.

Szálló ige lett. Úton-útfélen kérdik az emberek egymástól: »Mikor lesz vége a háborúnak?...« S nagyon zokon vennék, ha valaki azt felelné reá, hogy: »Soha!...« Pedig a valószínűség ez: Soha...

És miért?... Feleletül, íme egy kép.

Mily kedves, ugye? Szép két gyermek. Az egyik fiú, a másik leány. Bölcsőjük ott ringott — (vagy legalább is ringhatott volna) — egyik gyönyörű megyénkben. Bármely sarkában, — hiszen az egész megye a kedves édes papájuk tulajdona. S ezek a boldog kis halandók, akiknek jólétéért sok-sok száz ember fárad, dolgozik földeken, gyárakban, katonásdit játszanak. Pontban

lefekvés előtt. Ha majd puha, selymes kis ágyukban hatalmába keríti őket Álom ő fensége és olyan képet varázsol elébök, amihez lelkük a nap folyamár legközelebb jutott, ebben az esetben tehát, e két grófi baba, katonásdit, háborút fog álmodni. De puha, selymes ágyban, szép, finom kis grófi gyerekek, ugyan miért álmodjanak katonásdit? háborút? Muszáj ez?... Helyes az, ha a felnőttek arrafelé terelik az ő gondolataikat? Mert mi a háború alapjában: szenvedés, kín, igazságtalanság, kegyetlenség, aljasság, bűn és újra kín, és újra szenvedés és újra kegyetlenség — az első puskalövéstől az utolsóig. A gyermekeket arra tanítják, hogy: ne öl; arra, hogy: szeresd felebarátodat, mint tenmagadat; arra, hogy: a legyet se szabad megölni; arra, hogy: a játék-falónak is abrakot kell adni, mert »éhes szegény.« — »Ugye, a baba tudja, hogy Karó mindig éhes, amikor a baba éhes? ...« Miért tesszük ezt? Azért, hogy a gyermek jónak, könyörületosnak és jóságosnak nőjön fel, hogy szeretetteljesen bánják emberrel, állattal egyaránt. De akkor mit keres kezében a kard, amivel csak fájdalmat lehet okozni; amely egyenesen a más emberen ejtett sebesük lésnek a szimbóluma; és mit keres kezében a puska, a halál kedvenc fegyvere?

Meggondolják-e azt az anyák, hogy minden egyes játék-fegyver, mit gyermekük kezébe adnak — a háború lehetőségére szoktatja annak a gyermeknek az agysejtjeit? A háború lehetősége pedig — már maga a háború! Mert, amíg a háború lehetőségének lehetősége bent fészkel az emberi agyban, addig a háború, — hogy úgy mondjuk — szolidáris az emberiséggel. Szabad-e tehát a világháború rettenetes tanúságával a lelkünkön a gyermekszobák ártatlan lakóit arra nevelni, hogy 1914-15-16. borzalmait valaha újra előidézhessék? Ha bűn kis gyermeknek pálinkát adni, akkor tízszeres bűn puskát, kardot, de még pléhkatonát is a kezébe adni. Hiszen a pálinka csak őt magát teheti tönkre s azt a kis ember-csoportot, amihez valamiképen köze lesz, de aki emberi lényt a háború lehetőségéhez, a gyilkolás szabad gyakorlatához szoktat, az az egész emberiség megvetését, megbélyegzését érdemli meg.

Nagyon jól tudom, hogy ezer meg ezer szülő cselekszi, ezer meg ezer szerető, gyöngéd, embertársával szívből törődő anya adja az öldöklő szerszámok különböző példányát gyermeke kezébe, nem gonosz szándékból, oh nem! — de, mert sohasem gondolkozott azok igazi értelméről; — ám most, a világháború 21-ik hónapjában, elpusztult országok romjain állva, sok millió katonasír láttára, itt az ideje, hogy öntudatra ébredjünk mindannyian, és hogy minden kis és nagy jelentőségű elővigyázatot foganatosítsunk az új háborúk lehetetlenné tételére. — Mellékelt kép pedig legyen intő példája annak, hogy miként nem kell gyermeket nyelni.

A Feministák Egyesületének és az Állandó Béke Magyar Feminista Bizottságának tagjaihoz!

Egyesületünk munkája most fokozott fontosságú feladatok előtt áll.

A női munka érvényesülésének,
a nő politikai befolyásának,
az anya- és gyermekvédelemnek
kérdései napról-napra égetőbbek, elodázhatatlanabbak, súlyosabbak.

E kérdések megoldását szolgálja a közgyűlésünkkel kapcsolatos kongresszus, amelyet *pünkösdkor*, június 10-étől 13-áig tartunk.

A kongresszus munkaterve:

Június 10-én d. e. 10 órakor egyesületünkben *a kongresszus tagjainak tanácskozása* az egyesületi munka szervezéséről;

június 10-én d. u. 4 órakor a régi képviselőházban (VIII., Főherceg Sándor-utca 8.): *Szakelőadók ismertetik azokat a pályákat, melyek a nők előtt nyitva állanak;*

június 11-én d. e. 10 órakor egyesületünkben: Közgyűlés, amelyen az alapszabályszerű napirenden kívül *vidéki fiókegyesületeink elnökei vagy azok helyettesei ismertetik a fiókegyesület munkájának egy-egy speciális ágát,*

június 12-én d. e. 10 órakor a Pesti Lloyd-társulat dísztermében (V., Mária Valéria-utca 12.): *Előadások az anya- és gyermekvédelem köréből* (népesedési politika, szociális biztosítás, modern pedagógia);

június 13-án d. e. 10 órakor egyesületünkben: *a kongresszus tagjainak befejező tanácskozása* a jövőben folytatandó működésről.

A kongresszus tagsági díja 5 K, egyesületünk tagjai számára 3 K. A kongresszussal kapcsolatosan-megtekinthetők a főváros szociális intézményei; kérjük tagtársainkat, hogy erre vonatkozólag közöljék irodánkkal kívánságaikat. A részletes programot május hó 20-án küldjük szét.

A kongresszust megelőzi szerdán, május 31-én d. u. 4 órakor a régi képviselőházban: Pályaválasztási értekezlet az elemi és középiskolákat elhagyó leányok számára-

EGYLETEK.

A Feministák Egyesülete anya- és gyermekvédelmi bizottságának

május 3-án tartott ülésén a bizottság elnöke, Szirmai Oszkárné, beszámolt a bizottság működésének különböző ágairól: a kórházakban lebetegedő nők meglátogatásáról és szociális tanácssal ellátásáról; a fővárosi árvaszék szolgálatában a házasságon kívül született gyermekek fölött gyakorolt személyi felügyeletről; az állami gyermekmenhelynek az özvegyek és árvák tanácssal ellátása érdekében létesített tanácsadó irodájában teljesített szociális munkáról; a »Háborús anyavédelem« keretében a szegény anyáknak nyújtott segítségről.

Ezután Szántó Menyhért udv. tan., a Társadalmi Múzeum igazgatója, élénk érdeklődéssel fogadott tartalmas előadás keretében ismertette meg¹ a bizottságot avval a gazdag szemléltető Anyaggal, amelyet a Társadalmi Múzeum keretében rendezett anya- és csecsemővédelmi kiállításon bemutatott. Kívánatosnak mondta ennek az anyagnak bemutatását vidéken, még pedig nagyobb városokban a maga egészében, kisebb helyeken olcsóbb sokszorosítások, vetített képek stb. formájában.

Végül elnök felszólította a bizottság tagjait, hogy gyakorlati munkára jelentkezzenek: egyfelől végezzék el a Stefánia-szövetség most kezdődő tanfolyamát, amehj az anyavédelmi munka rendszeres teljesítésére képesít, másrészt se-

gédkezzenek az állami gyermekmenhely tanácsadó akciójával kapcsolatos szociális munkában.

A Feministák Szegedi Egyesületének évi jelentése.

A világháború, a népek rettentő, véres harca még mindig reszketésben tartja a világ összes asszonyainak szomorú lelkét. A gyilkos harc még folyton szedi áldozatait s ezer aggodalomban, vad kétségbeesésben, gyötrő fájdalommal indították meg szent hadjáratukat ma egy esztendeje az asszonyok, akik testvéreknek vallották egymást, bármely nemzethez tartoznak is, mért könnyben, vérben, szenvedésben, az anyai, a hitvesi fenséges fájdalommal testvérek lettek valamennyien.

A világháború tagadhatatlanul a férfi-diplomácia, a férfi-civilizáció csődje. Nincs ma nő s nem lehet ma egyetlen férfi sem a világon, aki azt merné mondani, hogy a nőnek nincsen köze a háborúhoz, hogy az anyának, a feleségnek nincs komoly, fontos oka politikai jogokat követelni. Megdőlt a háborúban az az elavult eszme, hogy a háborút fegyverkezéssel lehet meggátolni, hogy aki békét akar, készüljön fel a háborúra. De megdőlt az a gondolat is, hogy a nőnek nincs oka a szavazati jogért küzdeni. Ha a háború folytatása az állam békepolitikájának, akkor nekünk és mindenkinek, aki ellenzi a megoldásnak ezt a módját, befolyásért kell küzdenünk, hogy az állam békeidőben folytatott politikája hasonló vérontáshoz ne vezethessen. A háborúban beigazolódott, hogy a gyön-

gének csúfolt női, intenacionálé erősebb, biztosabb és szervezettebb volt, mint a férfiak kipróbált, régebbi politikai tömörülése. A sok millió összedölt családi élet, az odavesztett férfiak és gyermekek tömege a nőt a háborúban a legfőbb fájdalom részesévé avatta és így elsősorban is a nőknek kell küzdeniök azért, hogy ez a háború az utolsó legyen.

H háború megváltoztatta a nők helyzetét minden vonalon. Egyrészt kirekesztette őket a családi boldogságból, másrészt komoly, becsületes munkájukat a leghitványabbul fizetik. És mégis ennek a háborúnak első győztesei a nők. Szomorú diadal! Mi nem így gondoltuk. Könnyön, véren, holttesteken át. Mi egyéni értékkel, komoly munkával, tudással, tehetséggel akartuk kivívni érvényesülésünket,

Háborús szociális tevékenységünk egyik mozzanata volt a varroműhely létesítése. Sok száz kis gyermekes családanyának juttatott biztos kenyeret ez a foglalkoztató, amelynek működését a társadalom a legnagyobb elismeréssel kísérte.

Gyakorlati Tanácsadónk a legteljesebb mértékben váltotta valóra a hozzáfűzött reményeket. Látogatottsága és ügyforgalma állandóan emelkedik. Tudakozódás a hadifoglyok után, betegek áthelyezése iránti kérelmek, valamint levelezés a hadifoglyokkal: ilyenekkel árasztják el az irodát azok, akik járatlanok a hivatalos levelezésekben. Egyszersmind az anyák tanácsadójává nőtte ki magát, akik legnehezebb helyzetükben idejönnek panaszaikkal. Működése kiterjeszkedik a leányok pályaválasztására is, mivel a szülők most már belátják, hogy a leányok pályaválasztása nem kisebb fontosságú a fiukénál. Az élet a leányokat is a kenyérkereső pályákra szorítja és ezek kétszeres figyelmet igényelnek a szülők részéről. Hogy az egyesület ezen a téren is segítségére legyen a szülőknek, a közel jövőben pályaválasztási értekezlet lesz, amelynek keretében szakértők fqcfcjk megismertetni a különböző életpályákat.

Az anya- és gyermekvédelem állandó gondoskodás tárgyát képezte egyesületünkben és állandóan résztvettünk a hatóság által kezdeményezett munkában. Előadásokat tartottunk ebben az ügyben és dr. Bosnyák Zoltán államtitkár, valamint Szirmay Oszkárné; mindketten nagy hozzáértéssel szolgálták ez ügyet hozzáértő fejtegetéseikkel.

A hatóság részéről megindított s a drágaság leküzdésére irányuló akciót egyesületünk állandóan figyelemmel kísérte és a tanácskozásokban elnökünkkel képviseltette magát.

Az állandó béke érdekében békeelőadásokat rendezett az egyesület; Mellemé Miskolczy Eugénia és Gróákné Halasi Piroska elsőrangú szónoki készséggel és nagy lendülettel bizonyították a háború erkölcstelenségét.

Egyesületünk meseelőadásai páratlan sikerrel végződtek és azok közönsége: a gyermekek, igazán kellemesen emlékeznek vissza rájuk.

Rz írni-olvasni nem tudók részére tanfolyamot tartunk fenn, amelyen Szilayné úrnő tanít 25 felnőttet írni és olvasni, még pedig igen szép sikerrel.

Legutóbb a leánygimnázium megnyitása érdekében megkezdett akciónk járt sikerrel, amennyiben résztvettünk a hatóságok képviselőinek vezetésével Budapesten járt küldöttségben, amely a vallás- és közoktatásügyi minisztertől ígéretet kapott arra nézve, hogy Szegeden ősszel megnyílik a leánygimnázium.

SZEMLE

GSNA KROG.

A norvég nőmozgalom egyik alapítója és vezetője, a nők nemzetközi szervezeteinek egyik legtöbbször becsült tagja, Gina Krog, a kiváló szónok és író, április közepén 68 éves korában meghalt.

Temetését a norvég kormány rendezte; résztvettek azon mind a kormány, mind a storting képviselői, valamint a legkülönbözőbb szociális és politikai munkát végző egyesületek küldöttei, akik egy-egy rövid beszéddel búcsúztak tőle, a gyászoló közönség óriási tömegének¹ jelenlétében. A ravatal mellett állottak Knudsen miniszterelnök és Blehr kormányzó; diáklányok diszörsége vette körül a koporsót. Hanssen lelkész gyönyörű beszédben magasztalta Gina Krog küzdelmeit, amelyeket az élet szent jogáért, a haladásért folytatott. Björnstjern Björnson leánya, Ibsen Bergliot asszony, gyönyörű éneke kísérte a koporsót a krematoriumba, ahová rengeteg sok ember követte.

Gina Krog élete munkáját lapunk legközelebbi számában ismertetjük. Emlékét áhítattal őrzik mindazok, akik budapesti előadásából, vagy a nők nemzetközi kongresszusaiból ismerték, becsülték és szerették.

A nők térhódítása az egyetemeken.

(Buday Dezsőné adatgyűjtése.)

A háború előtti utolsó statisztikai feldolgozásokból kitűnik, hogy az egyetemi nőhallgatók számaránya nagyjában a következő:

I. Magyarországon a nőhallgatók átlagos száma:

1896-900-ban	19
1901-905-ben	168
1906-910-ben	283
1911-ben	359
1912-ben	364
1913-ban	434

ezeknek 1910-ig egyharmada, attól kezdve fele orvostanhallgató. Azok közül a leányok közül, akik 1912—13-ban tettek érettségi vizsgálatot,

orvos lett	67
bölcész	100
kereskedelmi pályára lépett	5
művész pályára lépett	8
ismeretlen pályára lépett	43

II. Ausztriában.

1908-ban 1962 nő, az összes hallgatók 7.5 százaléka, 1909-ben 2220 nő, az összes hallgatók 7.9 százaléka, 1910-ben 2462 nő, az összes hallgatók 8.6 százaléka iratkozott be az egyetemre.

III. Németországban 1912-43-ban 3213 nőhallgató, az összes hallgatók 5.6 százaléka. Ezek közül 60 jogász,

708 orvostanhallgató, 2334 bölcsészethallgató, 11 evang. theologiai tanulmányokat folytat.

IV. Franciaországban 1911-12-ben női orvostanhallgató 865, gyógyszerész 40, jogász 142, természettudományok (sciences) hallgatója 534, irodalom (lettres) hallgatója 2194.

V. Olaszországban 1911-12-ben a nőhallgatók száma 1831, az összes hallgatók 9.2 százaléka.

VI. Oroszországban 1907-ben a nőhallgatók száma az egyetemeken 2438, a férfiaké 19.836; az orvosi szakiskolában nőhallgató 441, a férfiaké 1977; a technikai szakiskolában nőhallgató 14, férfiaké 8298.

VII. Az Amerikai Egyesült Államokban:

1890-ben 45.000 férfi, 11.000 nőhallgató

1900-ban 72.000 » 27.000

1910-ben 120.000 » 43.000

1913-ban 128.000 » 73.000

iratkozott be. Vagyis 23 év alatt a férfiak száma nem egészen háromszorosára, a nőké csaknem hétszeresére emelkedett.

A középiskolai leánytanulók száma is öröndetesen növekszik.

Magyarországban az 1912—13-i iskolaévben 64.724 gimnáziumi tanuló közül 1070, vagyis 1.6 százalék leány.

Ausztriában 1910-ben 3254, 1912-ben már 4417 gimnáziumi leánytanuló iratkozott be.

Németországban 1911-ben a leánygimnáziumok tanulói közül 159.719 volt fiú, 24.051, vagyis 15 százalék pedig leány.

Olaszországban 1906-7-ben 32.000 fiú, 2500 leány, 1910-1911-ben 34.000 fiú, 4400 leány iratkozott be a gimnáziumokba.

Oroszországban több a gimnázium leány-, mint fiútanulója. 1907-ben 85.916 fiú, 157.891 leány járt középiskolába.

Sajnos, hogy a statisztikai felvételek még nem történnek minden országban azonos terv szerint; pedig ez tenné lehetővé az igazán tanulságos összehasonlítást.

Kimutatás a Feministák Egyesülete munkaközvetítő irodájának 5 havi működéséről.

Február, március, április.

Varrónő	75	
Háztartási munkásnő		118
Gyári munkásnő		110
Üzleti alkalmazott		34
Gyermek mellé társalkodónő, stb.		15
Ápolónő		2
Napszámosnő		9
Elektrotechnikai tanonc		2
Laboránsnő	1	
Kalap díszítőnő		
Vegyes foglalkozású		15
Összesen		382

Vidéki feminista előadások.

Nagyszerű szervező előadásokat rendezett a Feministák Egyesülete több vidéki városban; Szabadkán az ottani Szabad Lyceum közreműködésével Glücklich Vilma és Groák Ödönné, Újvidéken dr. Wagner tiszti főorvos meghívása folytán Szirmay Oszkárné, Szegeden az ottani Feministák Egyesülete meghívására Glücklich Vilma, Nagyváradon a feministák ottani egyesületének meghívására Groák Ödönné tartott előadást. Mindenütt számos új tag csatlakozott a Feministák Egyesületéhez és annak bizottságaihoz.

Alkoholizmus elleni küzdelem a nők szavazata segítségével.

Dr. Donáth Gyula egyetemi tanár »A jelenlegi háború és az alkohol« címen tartott értékes előadásában nyomatékosan utalt arra, hogy még a háború rémes hónapjaiban is mily hathatósan enyhíti a szenvedéseket, ha a katonaságtói megvonják az alkoholt és helyette egészséges ivóvízhez juttatják, mint azt a németek tették Flandriában, több mint 100 km. hosszú vízvezeték létesítésével. Felhívta a hallgatóság figyelmét arra, hogy Oroszország már erőszakosan tette abstinensekké küzdő csapatait; török szövetségünket vallása tiltja el a szeszes italoktól; Japán népe józanságának köszönheti az ázsiai hegemoniát; Amerikában 17 ország tiltotta ki határai közül az alkoholt.

Mindez szükségessé teszi, hogy Magyarország is megtegye a haladás első lépését: adja meg minden községnek, minden városnak, minden megyének azt a jogot, hogy népszavazás útján, vagyis a nők bevonásával, elhatározhassa az alkoholtilalmat és így védekezhessék ez ellen a nép egészségét gyökereiben veszélyeztető méreg ellen.

A kriminálpedagógia lélektani alapjai.

E címen ismertette dr. Révész Margit a Gyermektanulmányi Társaság legutóbbi előadó ülésén azokat a vizsgálatokat, amelyeket a gyermekbíróóság elé kerülő fiataloknál eddig az erzsébetfalvai kriminálpedagógiai intézetben végzett, mindenkor a bírósági tárgyalás előtt.

A vizsgálatok kiterjednek a gyermeknek és családjának múltjára, testi defectusaira, szellemi képességeinek fokára és minőségére, jövőbeli terveinek kiderítésére; az intézet a lehetőség¹ határai között ezek keresztülvitelének elősegítésére törekszik. Az eljárás alapelve: fejleszteni azokat „az „öszönöket, amelyek érvényesülése hasznos emberré fejleszti az egyént. A vizsgálatok folyamán kiderül, hogy a fiataloknál legtöbb esetben azért jön összeütközésbe a törvénnyel, mert a külső körülmények, amelyek között él, a legélesebb disharmoniában vannak egész szellemi dispozióival.

A leányokra nézve kiderítették a vizsgálatok, hogy a bűnözők sokkal nagyobb számban kerülnek ki a szellemileg debilisek, a normális fejlettség színvonalán alul maradtak közül, mint a bűnöző fiúk.

Igen tanulságos példák mutatva be a bíróság elé kerülő vádlottaknak sokszor nagyon értékes képességeit, érzésségi finomságait. Az az exakt tudományos módszer, amely a pszichofizikai kísérletekben érvényesül, az a meleg emberszeietet, amely a vádlottak kezelésében nyilvánul, a hallgatóságban azt a kívánságot keltette: bár előbb juttatnának ezek a szerencsétlen fiúk és leányok az erzsébetfalvai gyermekbíróóság hatáskörébe! Bár terelnék ezek a vizsgálatok az irányadó körök figyelmét arra, hogy mily kevésbé ismerjük általában az egyes gyermeket, mily sokát vétünk ellene akaratlanul, mennyi fölösleges tévelygést okozunk evvel! Megbecsülhetetlen érték az igazságszolgáltatásra nézve, hogy a bíró ilyen pontos betekintést nyerhet a vádlott lelkébe. Gyönyörű perspektíva volna, ha azt remélhetnék, hogy belátható időn belül a pedagógia is hasonló fegyvertárral fog rendelkezni; hogy mint dr. Maria Montessorit a gyengeelméjűek vizsgálata, dr. Révész Margitot és munkájának szélesebb körben folytatását a bűnöző gyermek ismerete vezesse arra, hogy a normális gyermek számára megszerezzék a szellemi képességek szabad fejlődésének jogát!

Hivatalos kettős morál.

Geguss Dániel államrendőrségi tanácsos a hadiárvak sorsáról elmélkedik egy napilap hasábjain.

Azt mondja többek között, hogy a veszélyeztetett leány-gyermekek megmentése sokkal nehezebb feladat, mint a fiúgyermeké; mert a nemi romlottság, mely a férfinemnél jelentéktelen, talán nem is létezik, a női nemnél feneketlen mélységig súlyodt.

Ennek bebizonyítására a következő statisztikát idézi: 1914-ben a gyermekbíróóság elé állítottak 805 leányt (11-17 év között), akik közül 277 volt titkos prostitúcióval vádolva. A többi 528 leány közül is csak 142 volt érintetlen. Nem volt érintetlen 384, közöttük akár h á n y 11, 12, 13 éves.

A nemi romlottságot Geguss szerint 12 esetben súlyosbította a nemi betegség.

Tehát a gyermekek, akik a törvény felfogása szerint sem felelősek teljes mértékben tetteért, hisz ezért kerülnek gyermekbíróóság enyhébb megítélése alá — a feneketlen mélységig romlottak.

A felnőtt gazembereknek azonban, akik visszaélnék szegény elhanyagolt, elhagyott, esetleg beteg idegzetű gyermekek szerencsétlen helyzetével és lelkiismeretlenül megrontják őket, hogy kielégítsék féktelen, elfajult ösztöneiket: ezeknek odaitéli az államrendőrségi tanácsos úr a fehér ártatlanság liliomkoszorúját, hisz ők is férfiak.

A betegség pedig szintén csak a nőknél hat ki az erkölcsökre. A férfiaknál persze hogy nem súlyosbítja a betegség a nemi romlottságot, minekutána ez náluk jelentéktelen — talán nem is létezik.

Való igaz, hogy az illetékes körök ilyen felfogása mellett nemcsak nehéz, de lehetetlen dolog a veszélyeztetett leánygyermek megmentése.

Amíg a társadalom felmenti a férfit a nemi-erkölcsi felelősség alól, addig hiábavaló minden munka és üres frázis mindaz, amit erről a kérdéstről kenetteljesen vagy nagyképpően beszélnek.

Rá kell nevelni és szorítani a férfiakat is arra, hogy a nemi-erkölcsi felelősséget minden irányban viseljék.

Ezért a leánygyermek megmentése érdekében első sorban a védelmi kor fölemelését és a törvény szigorú kezelését követeljük.

A feminista álláspont a leánykereskedés elleni magyar egyesület közgyűlésén.

»A mi Egyesületünk nem az erkölcsöt akarja hirdetni és terjeszteni, a mi Egyesületünk jogokat akar megvédeni. Az egyéni szabadságot akarja biztosítani. Lehetetlenné akarja tenni, hogy eleven hússal kereskedjenek, hogy olyan házak álljanak fenn, melyekben ez eleven testekből lelketlen emberek hasznát húznak. A jognak igen sokszor nincsen meg az erkölcsi alapja, hiszen a törvény engedi és a rendőrség gyakorolja az erkölcstelenség védelmét, szabadalmazását.«

Ezt és hasonlókat nem a Feministák Egyesületében hallottuk, hanem Prohászka Ottokár püspök mondotta a »Magyar Egyesület a Leánykereskedelem Ellen« közgyűlésén. Nagy öröm, ha sokat ócsárolt, kigúnyolt, legyalázzott igéinket azok hirdetik, akiknek szava minden bírálaton felül áll.

A M. E. L. E. elnöke és főtitkára, Latinovits Róza, egyértelműen tiltakoztak a cselédek rendőrorvosi vizsgálata ellen; hangsúlyozták, hogy ha mégis ragaszkodnék a hatóság ennek életbeléptetéséhez, a társadalom magára veszen, ha olyan cselédei lesznek, amilyeneket megérdemel.

Reméljük, hogy ez erős bírálatnak meg lesz végre a régen kívánt hatása: lekerül a napirendről ennek a szégyenletes, pártos rendszabálynak tárgyalása, valamint a rendőrség egyes közegeinek máris ennek szellemében gyakorolt jogtalan »erkölcsvédelme«.

A közgyűlés befejezéseként az Egyesület elnöke indítványozta, hogy kórházak, ambulatóriumok nagy számban nyitniassanak a venereás betegségek elleni küzdelem szolgálatában; kiemelte az ingyenes gyógykezelés szükségét és végül javaslatot tett a kormány megkeresésére oly értelemben, hogy a házasságra lépők kötelező orvosi vizsgálata tárgyában terjesszen törvényjavaslatot az országgyűlés elé. A közgyűlés az indítványokat elfogadta.

Női esküdt.

Röszkén, Szeged mellett, Szekeres Vince esküdt bevonult katonai szolgálatra és így Röszke esküdt nélkül maradván, sürgősen kellett a helyettesítésről gondoskodni, mert a tanyai esküdtéknek igen fontos teendőjük van. Szekeres felesége segített a bajon; minthogy írni, olvasni tud, azonkívül erőteljes, energikus asszony, vállalkozott az esküdti teendők elvégzésére és a főkapitány ajánlatára a polgármester meg is erősítette hivatalában. Fizetése annyi lesz, mint a férjének volt: 120 korona évente. Ez ugyan nem sok, de az esküdti állás többnyire tiszteletbeli hivatal, amelyre rendesen csak jómódú, megbízható gazdákat választanak.

Választójogi győzelem Amerikában.

Manitoba kanadai tartomány megadta női polgárainak az általános, aktív és passzív politikai választójogot. A községi választójogot már 1888-ban kapták meg.

A törvényhozó testület 41 tagból áll, akiket négyévenként választanak. A tartomány élén kormányzó áll.

Skandinávia asszonyai a családi jog reformjáért.

A skandináv államok ország-gyűlései bizottságokat küldtek ki közös családi jog¹ tervezetének elkészítése céljából. Minthogy ezek a bizottságok a múlt év őszén kezdték meg működésüket, a skandináv asszonyok időszerűnek tartották, hogy közös gyűlésen — amelyet január közepén Koppenhágában tartottak — megállapodjanak azokban a követelésekben, amelyeket e bizottságok eddigi állásfoglalásával szemben támasztaniuk kell. Legközelebbi ülésüket valószínűleg² ez év folyamán tartják Stockholmban.

Skandináv asszonyok konferenciája.

Az Állandó Béke Nemzetközi Nőbizottságának dán, norvég és svéd albizottságai május 13. és 14-én Koppenhágában konferenciát tartanak, amelyről lapunk szerkesztője, Pogány Paula útján fogunk tudósítást kapni lapunk következő számában.

Miss Cavell — Markiewkz grófnő.

Ki a barbár? Mindenki, aki háborút visel. Ha az angolok eddig azt hitték, hogy ők kevésbé azok, most már nehéz lesz ezt önmagukkal is elhittetniök. Valami furcsa sentimentalizmus súlyosabban beszámítandónak tartja a nők megölését, mint a férfiakét; mintha könnyöretesebb cselekedet volna, ha hozzátartozóikat pusztítják el és ők életkedv nélkül tengethetik tovább életüket. E sentimentalizmus alapján rendkívül felháborodtak sok millió ember pusztulása közepett azon, hogy a németek Miss Cavellt kivégezték. Bizony szörnyű cselekedet; de vajjon könnyebb-e a

halálnál élethossziglan börtön falai közt élni, mint Markiewicz grófnő lesz kénytelen, aki az írek szabadságharcában segített? És kevésbé sajnálatraméltóak-e a kivégzett ír felkelő-vezérek, mert véletlenül férfiak? Mennyire felmagasztalták volna őket, ha a németek ellen követték volna el ugyanazt, amit az angolok ellen; pedig az elnyomott Szerbia, Belgium és Montenegró védelmezőinek tudniok kell, hogy a kis nemzetek ellenségnek tekintik elnyomóikat. Megmondotta Bernard Shaw, hogy az édig magasztalt Miss Cavell sorsa mi lett volna, ha választójogot követel, sőt — horribile dictu — a suffragettek energiájával törekszik követelését érvényesíteni. Minden elpusztulhat, de a kép-mutatás, a saját bűnök szépítése és a másik fél hibáinak nagyítása érintetlen marad a háború szörnyűségei közepett is.

Mit válaszolnak a német harcosok feleségei?*

(A Pester Lloyd nyomán.)

Egy német vidéki lapban minap a következő figyelmeztetés jelent meg:

»Tudomásomra jutott, hogy olyan asszonyok, akiknek férje a harctéren van, nem tartják meg a hitvesi hűséget. Bebizonyult esetekben nyilvánosságra fogom hozni az illető asszonyok nevét.«

Rosenow, kapitány.

A következő napon ugyanaz a lap a következő választ közölte:

»A »Tageblatt« tegnap számában megjelent nyilvános figyelmeztetés élénken foglalkoztatja városunk asszonyait. De miért akarnak csupán bennünket kipellengérezni a ránk bizonyult esetekben? Kérjük az illetékes hatóságot: terjessze ki fenyegetését nem csupán a tettenért nőkre, hanem a tettenért férfiakra is.«

Számos hadhivonult felesége.

Hogyan dolgoznak az ausztráliai nők a háború alatt?

Ausztráliában feministákból és szakszervezetek képviselőiből bizottság alakult annak megállapítására, milyen helyet tölt be majd a nő a jövő iparában? Az enquete célja, hogy megtudják: a) milyen iparágakban alkalmaznak most először női munkaerőt, b) hol gyarapították a már alkalmazott nők számát, és c) hol pótolják a munkásnők a férfierőt egészen. II. Milyen munkaidő és minő díjazás mellett alkalmazzák jelenleg a nőket és mi okból vagy mely alapori tesznek különbséget a két nem között. III. Milyen mértékben segítette elő az üzemek egyszerűsítése a női munkaerők alkalmazását és milyen kilátások nyílnak a jövőre; állandóan megtartják-e őket a háború után is? IV. Mik azok a szabályok és szokások, melyek befolyást gyakorolnak a férfi és női munkások fölvételeire és munkájuk értékelésére; végül milyen változtatások történhetnének a munkásnők érdekében.

Gazdasági szakiskola nők számára Argeronneban.

Normandiában gazdasági iskolát alapítottak főképen kiscsajdák és földbirtokosok leányai részére. Az oktatás a mezőgazdaság, tejjgazdaság, kertészet és fatenyésztés minden ágát felöleli, azonkívül megtanítják a növendékeket a háztartás vezetésére, főzésre, számolásra, varrásra, a chemia, botanika nemzetgazdaságban elemeire és egészség-tanra. A növendékek három csoportot alkotnak: 1. A 18 éven felüli növendékek; ez a kurzus 2 évig tart; tandíj 1500 franc. 2. Hivatásos munkára készülő

* Olyan magyar rendőrfőnökök figyelmébe, akik középkori megbélyegzéssel büntetik az asszonyt, ha ő is hűtelen.

növendékek; szintén 2 éves kurzus, első évben 1000, második évben 500 franc tandíj. Ezen idő leteltével a növendékből lehet tanárjelölt, vagy gazdasági gyakornok. A tanárjelölt évi 800 frankot kereshet, később mint tanár 1200 francot, a teljes ellátáson kívül. A gyakornok az intézet egyik majorát vezeti, a második esztendőben 600, a harmadik esztendőben 1200 franc fizetést hűz, azonkívül ő és családja igénybe vehetik a gazdasági épületeket és a majort. Azután már ő maga bérelhet gazdaságot, s erre a célra az iskola előlegezi a szükséges összegét. Állandó összeköttetésben marad az anyaintézettel, és annak közvetítésével értékesítheti terményeit. És így a környéken cooperatív női gazdasági szervezet jön létre. 3. háztartási növendékek már 15 éves kortól kezdve vétetnek föl. Segédkeznek a majorban és a tejjgazdaságban 350 frank tandíjat fizetnek az első évben; a második évben ingyen kapnak lakást és ellátást, a harmadik évben már kapnak 300 frank fizetést. Kitűnő gazdaasszonyi állásokhoz juthatnak. A nyári hónapokban is fölvesznek néhány növendéket havi 200 frank ellenében.

Szállodai nőalkalmazottak iskolája Parisban.

A háború alatt keletkezett intézmények között kiváló elismerést érdemel a szállodai alkalmazottak számára felállított iskola; az eszme Valentine Thomson-tól a Vie Feminine szerkesztőjétől származik és megvalósítása szép sikerrel kecsegtet. Az iskola kettős célt szolgál; egyrészt a háború előtti idegen személyzetet akarja franciákkal pótolni, másrészt tisztességes megélhetést biztosít a hadhivonult nők hozzátartozóinak. De üzleti érdeket is szolgál. Eddig a női szállodai alkalmazottak megbízhatóságuknak semmiféle biztosítékát nem nyújtották. Míg az ipar és kereskedelem minden más ágában nagy súlyt helyeztek a szakszerű képzésre, addig a szállodák — megfelelő iskolák hiányában — nem juthattak kellően képzett személyzethez. Ezért nagy látogatottságra számíthat az új iskola. Paris egyik legszebb negyedében, magánházban 22 benlakó és 20 bejáró tanulóra van berendezve; fölvehetők 17. évüket betöltött, testileg és lelkileg egészséges nők. A benlakók havi 70, a bejárók 25 frankot fizetnek.

A kitűnően vezetett tanfolyam 3 hónapig tart; befejeztével a tanulók gyakorlatilag egészítik ki tudásukat: ellátás ellenében dolgoznak valamely fővárosi szállodában. Ezután vizsgát tesznek és képzettségüknek megfelelő bizonyítványt kapnak. Az iskola tökéletesen képzett szobaleányokat, felügyelőnőket, fehérműködőnőket, stb. nevel; akiknek magasabb előképzettségük volt, a szállodai irodákban kaphatnak különböző alkalmazást. A Touring Club és a szállodások legkiválóbb szervezetei megbízták az iskolát, hogy lássa el őket a szükséges személyzettel.

A szállodatulajdonosok nagyon jó eredményeket várnak ezen újítástól. A siker a kérdés iránt érdeklődő francia nők áldozatkészségének, de főleg a Vie Feminine fáradozásának köszönhető, amely ezúttal is hű maradt jelszavához: »Tanácsolj és segíts!«

Ír asszonyok az angol miniszterelnökhöz.

Az Állandó Béke ír Nőbizottsága a következő levelet intézte Asquith miniszterelnökhöz: »Kénytelenek vagyunk mély sajnálkozásunkat kifejezni azon, hogy Ön legutóbbi képviselőházi beszédében nem ismertette pontosabban azokat a feltételeket, amelyek alatt a kormány hajlandó volna béketárgyalásokat kezdeni. Meg vagyunk győződve arról, hogy fegyveres erőszak nem vívhatja ki Európa kisebb nemzetének sérthetetlen függetlenségét. Csak úgy érhető el ez a kívánatos ered-

mény, ha az összes nagyhatalmak az igazság és józan ész vezetésére bízzák magukat és cselekedeteik alapelveül elfogadják azt, hogy minden nemzet jogosult az autonómiára.

Mélyen fájlaljuk továbbá annak az általános kijelentésnek megismétlését, hogy a háborút addig kell folytatni, »míg Poroszország militarisztikus uralma teljesen és végleg elpusztul«. Ezt a mondatot általában úgy értelmezik, mintha egész Németország megsemmisítését vagy szétdarabolását jelentené. Az entente ilyen igyekezete a központi hatalmak ellenállásának erősödését és a háborúnak olyan meghosszabbítását jelentené, amely egyaránt károsítaná az entente és a központi hatalmak érdekeit; sőt ha lehetővé válnék, zsarnoki beavatkozás volna a nemzetek jogaiba. Ha a fent idézett kijelentésnek ez a nagyon elterjedt értelmezése téves, a lehető legfontosabbnak tartanok, hogy a kormány azt rögtön nyilvánosan megcáfolja és oly formában ismertesse az entente valódi célját, amely kevesebb alkalmat szolgáltat a félreértésre.«

Ujfundland kormánya erős akciót fejtett ki az alkohol betiltása mellett; 24,965 szavazat volt a tilalom mellett, 5,548 ellene. 1917. január 1-étől kezdve tilos lesz tehát Ujfundlandban alkoholt árusítani.

Beérkezett művek*:

- I. Anaengpruber-Verlag, Bruder Susehitzkg, Wien.
Dr. mcd. Michael Schacherl: Schützt die Kinder vor geistigen GetrAnken.
Prof. Dr. Bretislaw Fautska: Die Abstinenz als Kulturproblem.
Wilhelm Börner: Freidenkertum u. österreichische Justiz.
Dr. Siegfried Schab: Studieren oder nicht?
Paul Kammerer: Sind wir Sklaven der Vergangenheit, oder Werkmeister der Zukunft?
Alfons Petzold: Aus dem Leben und der Arbeit der stAtte eines Werdenden.
Richard Charmatz: Zarismus, Panslavismus.
Siegfried Walter Tischer: Pie imasken.
II. Népszava-könyvkereskedés.
Emile Zola: Az összeomlás. Kunfi Z dítása.
Dr. Hahn Dezső: Harc a fertőző nemi betegségek ellen.
Vanczák János: Vér és vas.
Jászai Samu: Munkásügyi panaszbizottság.
III. VorwArts-Varlag.
Fr. Diederich: Herren im Kriege.
IV. A Magyar Gyermektanulmányi Társ N a g y L á s z l ó : A háború és a gyermek lel
V. Eggenberger A. kiadása.
Hunigarius: A szenvedő ember.
VII. Verlag Robert Lutz, Stuttgart.
Mary Antin: Vom Ghetto ins Land der Verh
VIII, Dr. Buday Dezső: Magyarország osztályai.
Mindezek lapunk kiadóhivatala útján is megren

*Bírálatukat fentartjuk magunknak.

A Feministák Egyesületének és az Állandó Béke Magyar Feminista Bizottságának közös törekvése, hogy

a társadalom összes asszonyaiban felkeltse az összetartozás és a közös feladatok tudatát.

Ezért *Nők Lapja* címen népszerű közlönny indítottunk, amely egyelőre szintén havonként jelenik meg 4 oldal terjedelemben. Előfizetési díja évi 1 korona, egyes szám 4 fillér.

Kérjük t. olvasóinkat: legyenek segítségünkre abban, hogy a *Nők Lapját* minden városban, községben és faluban terjeszthessük. Akik saját maguk erre nem vállalkozhatnak, ajánljanak alkalmas árusítókat.

Tegyünk meg minden lehetőt arra nézve, hogy *ne legyen Magyarországon olyan műveit ember, aki ne olvasná A Nő-t*, ne legyen szerényebb szellemi igényű ember, aki ne lenne a *Nők Lapja* előfizetője vagy olvasója!

Tartalom:

Magyarország asszonyai, egyesüljétek!	69
<i>Heimut v. Gerlach</i> : A nő munkája a háború után.....	70
<i>Brieux</i> a nő helyzetéről.....	71
<i>Radziwill hercegnő</i> : Kereszténység és háború	71
<i>Ellen Key</i> a háborúról.....	73
A hágai nőkongresszus évfordulója	73
<i>Babits Mihály</i> a békéről.....	74
<i>Szegvári Sándorné</i> : Világ asszonyai, emeljétek fel szavakatok!	74
<i>gróf Teleki Sándorné</i> : Mit akarnak?.....	76
Egyesületi közlemények.....	76
Szemle.....	77
Beérkezett művek	81

A szerkesztőség tagjai:	Laptulajdonos:
Bédy-Schwimmer Rózsa felelős szerkesztő	Feministák Egyesülete
Szikra (gr. Teleki Sándorné)	Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Pogány Paula	V., Mária Valéria-utca 12. szám. Telefon: 142-40.
„A Nő“ a Feministák Egyesületének, annak felvidéki, nagybecskereki nagyváradi, nyiregyházi, szegedi és temesvári fiókjának, és a „Férfi liga a nők választójoga érdekében“ hivatalos közlönye.	
Lapunk tartalma csak a forrás megnevezésével vehető át.	

Izléses vászon-bekötési tábla

lapunk 1915. évi kötetéhez
Pogány Willy művészi illusztrációjával
3.— koronáért kapható
kiadóhivatalunkban.